

Beschouwingen over Echt.

Door A. F. VAN BEURDEN.

Moerassen, vooruitgang.

II.

Wij willen eerst de algemeene beschouwing in het vorige artikel gegeven, voortzetten en aan den westkant der gemeente geven en zien hoe die ontstaan is, om later den oostkant te behandelen. Want de Echterbosch en al wat daar bijaanhangt, is het hooge gedeelte van het zichtbaar gescheiden van het westkant, den lageren kant. Het steekt vooruit naar Pruisen. Want in den oertijd, toen water nog eens water deze streek in den wijlweg bedekte of doorstroomde, in dien tijd, dat hier aan het Heizelaar door het water duizenden groote en grove steenen het diepe gedeelte neergerold werden het knikkers waren, vormde „de” Echterbosch de oostelijke zandige oever van de Maas af langs Nieuwstad of de ene tusschen Susteren en Isenbruch voor het Heizelaar, Echterbroek, Montforbroek zijn weg zocht naar het bed van den hoofd-Maasstroom. In de Peel in Noord-Limburg kan men nog duidelijk in opeenvolgende poelen als resten den oop van zoo'n grooten stroom volgen, daar evenals hier, inéngeschrompeld tot vliezen, poelen, moerassen of verholten tot een beekloop. Een tak van den stroom liep door het Putbroek verder naar het Roerdal. Deze groote ondiepe stroomen hebben het uitzicht, den bodem, het hoog en laag van het landschap — we reken hier van duizenden en duizenden jaren terug — gewijzigd. De stroom haalde zand weg en wierp het op de klei tot rinnen bijeen. Hij groef langgerekte, reede kanalen in de klei en maakte er moerassen van.

De Maas bij haar terugwijken tot een geregeld rivierbestaan, dus door het zich graven in een bed, was eerlijker. Zij

deponeerde klei op de gronden of liet deze bestaan waar hij was. Daardoor behield Echt aan zijn westkant ook de vette kleilagen, wat later zoo ten goede is gekomen aan de pannen- en steenbakkerijen en die nog het materiaal leveren voor de overal zoo gunstig bekende Echter pan, die sterk, glashard, mooi van kleur en potdicht is.

Alhoewel deze industrie in Echt eene goede vlucht genomen heeft, moest ze van Staatswege bij regeeringswerken nog meer gesteund worden, dat zou in de moeilijke omstandigheden, waarin alle industrieën verkeerden, zeer te pas komen.

Boven hebben wij al verklaard, hoe het hooge plateau Echterbosch ontstaan is en tegelijkertijd ook al gesproken over den Maaskant. Echt zelf, een oud stadje, ligt kort bij de voor eenige eeuwen nog bevaarbare oude Maas. Deze is thans door de afsluiting bij Contelmo tot een doode geul geworden, goed voor visschers, voor watervoorziening dienstdoende als gemeentegrens. Maar in den winter, als het water hoog wordt, stoort de Maas zich niet aan dammen en barrièren. Dan zoekt ze haar ouden loop weer op en spoedt zich met zenuwachtig golfgetuimel langs Ohé, het Eiland, den Brand op Maasbracht aan.

De gemeente Echt is als 't ware in vier deelen verdeeld.

1. De stad met Berkelaar, Klein Berkelaar, Ophoven en Aasterberg met de westelijk gelegen **weiden**.

2. St. Joost, Hingen, Peij, het Gebroek, gelegen tegen de **lichtere gronden** bouwland.

3. De **broekgronden**, in de laatste veertig jaren werden ontgonnen Putbroek, Echterbroek, Heizelaar, Lilbosch, Slek, die weer van geheel andere natuur zijn.

4. De Echterbosch en Koningsbosch, te beginnen met Annadaal, een deel van het Putbroek, de Deelgaard, Echterbosch, Koningsbosch, bij Gulke, Spaansch huiske met de **bosschen**.

Vóór een twintigtal jaren waren de Echterbosch en Koningsbosch buiten de dor-

ren bijna geheel bosch. Zoowel op den springweg als aan het kantoor, bij den Vogelzang, zoo goed als bij Koningsbosch en in de bosschen aan den Blauwen Stein en op Schalbruch aan, liep men haast verloren. Want het ééne bosch geleek sprekend op het andere. Het was niet raadzaam, om daar zonder goede aanwijzing, zonder kaarten of zonder een goeden gids in te gaan. Want men kon er best verdwalen. De enkele huizen aan de grens waren door het hout moeilijk te zien. En als het niet in den snoei- of kaptijd was, was het er stil en waren weinig menschen in die uren lange bosschen.

De grond heeft heel wat hout geleverd. Nu staat er wellicht al de vierde aanplant op.

Achter de huizing bij Gulke op den weg naar Havert, stond vóór een twintigtal jaren nog een zeer groot bosch met pijnen van groote hoogte, zoogenaamde molenborsten. Deze behoorden aan de familie Stassen te Hingen en waren nog van den eersten aanplant. Ook deze zijn gevallen.

In de laatste tijden heeft men gezien, dat de bodem, na het vellen der bosschen, wel anders gebruikt kon worden en werd er bouwland van gemaakt. Nu kan men pas zien, hoe schilderachtig het is op den Echterbosch, hoe de bodem golft, daalt en klimt en hoe de geelgroene bouwlanden, bezaaid met koren, kleur en afwisseling in het donkere boschland brengen.

De kunstmest toont hier zijn vruchtbaarmakende kracht telken jare voor de ontwikkeling der vruchten. Hij brengt geen blijvende verbetering, dat kan alleen groenbemesting bij stalmest, maar helpt op tijd zich zelf oplossend en verdwijnend.

Waren de vroegere bewoners van Koningsbosch, het Kantoor en andere gehuchten houthandelaars of lattenzagers, nu zijn het landbouwers geworden, die op de vroeger miskende gronden, goed bouwen, terwijl de Pruisen, die vroeger van „den Hollandschen drek” spraken, blij zijn hunne perceelen te kunnen bebouwen en behouden. Zoo kan 't verkeer. Vroeger ging men, als men van de Pepinusbrug de hoogte op wandelde naar 't verloren land, dat nog geen raadslid waard was, thans heeft het land zich geopend, de roode daken der nieuwe huizen blinken door het schaarscher wordend geboomte en de ploeg trekt lange voren, waar vroeger alleen de bijl van den houthakker gehoord werd. De bevolking is verdriedubbeld. Overal zijn scholen gebouwd, de waterafvoer wordt geregeld en over de in orde gehouden wegen grijpt een steeds stijgend verkeer plaats, terwijl een postkantoor de briefwisseling doet toenemen. Het gemeentebestuur blijft niet achter, om den oosthoek der gemeente te steunen.